EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 31.1.2025
COM(2025) 20 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU

o uplatňování nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (nařízení Řím II)

{SWD(2025) 9 final}

Slovník pojmů

Pojem	*Význam nebo definice*
Dotazník z roku 2023	Dotazník, který byl rozeslán členským státům EU v roce 2023 s cílem shromáždit aktuální informace o uplatňování nařízení Řím II. Viz oddíl 3 pracovního dokumentu útvarů Komise připojeného k této zprávě (dále jen „pracovní dokument útvarů Komise“).
EU	Evropská unie
GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1)
Haagská úmluva z roku 1971	Úmluva Haagské konference o mezinárodním právu soukromém ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody
Nařízení Brusel Ia	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění) (Úř. věst. L 351, 20.12.2012, s. 1)
Nařízení Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, 4.7.2008, s. 6)
Nařízení Řím II	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 40)
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
Směrnice o strategických soudních řízeních proti účasti veřejnosti	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1069 ze dne 11. dubna 2024 o ochraně osob zapojených do účasti veřejnosti před zjevně neopodstatněnými žalobními návrhy nebo zneužívajícími soudními řízeními („strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti“) (Úř. věst. L, 2024/1069, 16.4.2024)
Studie o ochraně soukromí	Studie společnosti MainStrat z roku 2009, Srovnávací studie o situaci v 27 zemích EU, pokud jde o právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv. Viz shrnutí v oddíle 2 pracovního dokumentu útvarů Komise.
Studie o silničních dopravních nehodách	Studie advokátní kanceláře Demolin, Brulard, Barthelemy – Hoche – z roku 2009: Odškodnění obětí přeshraničních silničních dopravních nehod v EU: Srovnání vnitrostátních postupů, analýza problémů a vyhodnocení možností zlepšení postavení přeshraničních obětí. Viz shrnutí v oddíle 2 pracovního dokumentu útvarů Komise.
Studie o uplatňování zahraničního práva	Studie Švýcarského institutu srovnávacího práva z roku 2011 o uplatňování zahraničního práva v občanských věcech v členských státech EU a jeho perspektivách do budoucna. Viz shrnutí v oddíle 2 pracovního dokumentu útvarů Komise.
Studie z roku 2021	Studie Britského institutu mezinárodního a srovnávacího práva a společnosti Civic Consulting týkající se nařízení Řím II (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy. Studie hodnotí praktické zkušenosti a problémy s výkladem při uplatňování nařízení Řím II v období 2010–2020.

	Viz shrnutí v oddíle 2 pracovního dokumentu útvarů Komise.

1. ÚVOD

Dne 11. července 2007 přijala Evropská unie nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím II“), kterým se harmonizují kolizní normy členských států týkající se mimosmluvních závazkových vztahů. Nařízení je použitelné ode dne 11. ledna 2009.

Nařízení Řím II zavádí právní rámec pro určení, které vnitrostátní hmotné právo se v EU použije v přeshraničních sporech týkajících se mimosmluvních závazkových vztahů, zejména v případech civilních deliktů. Tím, že nařízení Řím II stanoví jednotné kolizní normy v EU, zvyšuje právní jistotu, předvídatelnost a spravedlnost v občanských a obchodních věcech, které se týkají více než jedné země. Aniž by měnilo hmotněprávní úpravu mimosmluvních závazkových vztahů v členských státech, toto nařízení zajišťuje, že se použije stejné hmotné právo bez ohledu na zemi soudu, který se sporem zabývá, v EU. Díky těmto prvkům je nařízení Řím II základním právním předpisem EU upravujícím kolizní normy, který řeší klíčové otázky vznikající ve stále propojenějším evropském kontextu a zajišťuje, že mimosmluvní spory jsou v celé EU řešeny s vysokou mírou soudržnosti a jednotnosti.

Tato zpráva představuje první obecné posouzení uplatňování nařízení od roku 2009, přičemž vychází mimo jiné z několika studií, přehledu judikatury SDEU a vnitrostátních soudů, dalších konzultací a akademických a jiných zpráv. Prodloužená doba pro posouzení umožnila Komisi získat dostatečné zkušenosti s uplatňováním nařízení. Zpráva se rovněž zabývá řadou nových a vznikajících problémů, jako je umělá inteligence, stále více se rozšiřující online prostředí a strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti.

Podle ustanovení o přezkumu nařízení byly provedeny tři konkrétní studie[1] o silničních dopravních nehodách (2009), o ochraně soukromí a osobnostních právech (2009) a o uplatňování zahraničního práva (2011).

Kromě těchto studií Komise posuzovala praktické zkušenosti s nařízením Řím II prostřednictvím otázek určeným členským státům a jejich soudům a jiným orgánům. První takový sběr informací v roce 2012 ukázal, že nařízení Řím II obecně funguje dobře, ale že praktické zkušenosti s jeho uplatňováním a příslušná judikatura byly v té době ještě omezené. Druhý sběr informací, který se uskutečnil v roce 2023 (dále jen „dotazník z roku 2023“)[2], obsahoval rovněž zvláštní otázky týkající se oblastí, které již byly předmětem předchozích studií. V letech 2012 a 2023 se mimoto dvakrát sešla Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci, aby fungování nařízení Řím II projednala.

V rámci dlouhodobého sledování uplatňování nařízení a s ohledem na přípravu této zprávy zadala Komise v roce 2021 vypracování externí studie, jejímž cílem bylo zmapovat uplatňování nařízení Řím II v letech 2010 až 2020 (dále jen „studie z roku 2021“).

Tato zpráva vychází z těchto zdrojů, přičemž zdůrazňuje jejich hlavní zjištění týkající se uplatňování nařízení Řím II. Další informace, včetně podrobnějších vysvětlení nad rámec této

[1] Podrobnosti o studiích viz oddíl 2 pracovního dokumentu útvarů Komise.
[2] Podrobnosti o dotazníku viz oddíl 3 pracovního dokumentu útvarů Komise.

zprávy, judikatury a použitých zdrojů, jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise připojeném k této zprávě (dále jen „pracovní dokument útvarů Komise“).

2. OBECNÝ PŘEHLED UPLATŇOVÁNÍ NAŘÍZENÍ ŘÍM II

2.1 Oblast působnosti

Nařízení Řím II stanoví pravidla pro rozhodné právo pro **mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikly nebo pravděpodobně vzniknou v přeshraničních občanských a obchodních věcech**. Jedná se o důležité oblasti, jako je odpovědnost v případech dopravních nehod, porušování práv duševního vlastnictví, nekalé soutěže a jednání omezujícího volnou hospodářskou soutěž, škod na životním prostředí nebo odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.

Ustanovení vymezující věcnou působnost nařízení Řím II nepředstavují v praxi větší problém[3]. I přesto, že judikatura SDEU vyjasňuje pojem „mimosmluvní závazkové vztahy“[4], však stále existují oblasti, kde vzhledem k nedostatečnému množství judikatury přetrvávají nejasnosti ohledně toho, zda jsou některé nároky smluvní nebo mimosmluvní, jako například ochranné účinky některých smluv pro třetí osoby a závazky vyplývající z nabídky nebo oznámení propagační ceny. Výklad konkrétních výjimek z oblasti působnosti (zejména těch, které jsou uvedeny v čl. 1 odst. 2 písm. c) a d)[5] je navíc stále předmětem diskusí. Obecně však panuje shoda na tom, že tyto problémy při určování oblasti působnosti nařízení Řím II lze vyřešit prostřednictvím budoucí judikatury.

Na druhou stranu vynětí „mimosmluvních závazkových vztahů, které vyplývají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy“ zůstává mezi odborníky spornou otázkou, v rámci níž jsou prosazována legislativní opatření[6].

2.2 Pravidla pro rozhodné právo v oblasti civilních deliktů

Nařízení Řím II zavádí výchozí pravidlo, že rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, je **právo země, kde škoda vznikla** (čl. 4 odst. 1, nazývaný také *lex loci damni*), přičemž v čl. 4 odst. 2 (právo země společného obvyklého bydliště poškozeného a pachatele deliktu) a odst. 3 (zjevně užší vztah) jsou uvedena zvláštní pravidla poskytující mechanismus flexibility pro řešení případů, kdy obecné pravidlo nemusí vést k nejvhodnějšímu právnímu výsledku. Tento rámec zajišťuje právní jistotu a předvídatelnost ohledně rozhodného práva ve většině případů. Uplatňování obecného pravidla je do značné míry bezproblémové, přestože přetrvávají některé otázky týkající se uplatňování pravidla na nepřímé oběti, delikty s více účastníky a lokalizace škody v případech čistě finančních/hospodářských ztrát, zejména v případech deliktů na finančním trhu[7].

Nařízení Řím II rovněž stanoví několik zvláštních pravidel přizpůsobených situacím, kdy obecné pravidlo nemusí být dostatečné a vhodné. Patří mezi ně ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (článek 5), nekalé soutěži a jednání omezujícím volnou

[3] Viz oddíl 1 pracovního dokumentu útvarů Komise týkající se přetrvávajících nejistot ohledně charakterizace některých konkrétních nároků.

[4] Judikatura viz oddíl 4 pracovního dokumentu útvarů Komise.

[5] Viz oddíl 4 pracovního dokumentu útvarů Komise, projednávaná věc Wunner.

[6] Podrobnosti jsou uvedeny v kapitole 3.1.

[7] Podrobnosti o deliktech na finančním trhu viz kapitola 3.3. Další podrobnosti viz oddíl 1 pracovního dokumentu útvarů Komise.

hospodářskou soutěž (článek 6), škodě na životním prostředí (článek 7), porušení práv duševního vlastnictví (článek 8) a protestních akcích v kolektivním vyjednávání (článek 9). Tato přizpůsobená pravidla se sice snaží řešit omezení obecného pravidla, ale vymezení jejich působnosti může rovněž působit potíže. Přetrvávají například výkladové problémy týkající se výkladu pojmu „výrobek“ ve vztahu k odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku[8] a práv duševního vlastnictví, na něž se vztahuje článek 8[9].

Obecněji byly zaznamenány problémy v případech, kdy hraniční určovatele vedou k použití několika různých právních předpisů na jeden spor, zejména pokud jde o autorské právo, což soudům velmi komplikuje použití zahraničních právních předpisů s dostatečnou úrovní znalostí, zvyšuje náklady na řízení, například na překlady a znalecké posudky, a v konečném důsledku vede k nejistotě ohledně výsledku řízení[10]. Tento jev, v rámci něhož může být potřeba na jeden sport uplatnit složitou „mozaiku“ použitelných právních předpisů, se projevuje zejména v případě deliktů spáchaných online, kdy i) škoda může vzniknout současně v několika zemích nebo kdy ii) jediné jednání může porušit práva duševního vlastnictví, zejména autorská práva, ve více než jedné zemi. Podobné problémy mohou nastat například v případech kolektivního vymáhání nápravy nebo hromadných nehod. Existuje několik návrhů, jak řešit problém současného uplatňování více právních předpisů, zejména v oblasti porušování autorských práv. Jak je podrobně uvedeno v bodě 1 pracovního dokumentu útvarů Komise, některé z těchto návrhů zahrnují legislativní změny nařízení Řím II[11].

2.3 Další pravidla vyplývající z nařízení Řím II

Nařízení Řím II obsahuje rovněž pravidla pro rozhodné právo v případech „bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu nebo předsmluvní odpovědnosti (*culpa in contrahendo*)“ (kapitola III). Kapitola IV stanoví možnost, aby si strany zvolily právo, kterým se bude řídit jejich mimosmluvní závazkový vztah. Uplatňování těchto ustanovení není obecně problematické a bylo zaznamenáno jen málo problémů[12].

2.4 Společná pravidla, ostatní ustanovení a závěrečná ustanovení

Kapitoly nařízení Řím II týkající se společných pravidel, ostatních ustanovení a závěrečných ustanovení obecně fungují bez větších problémů. Nicméně vztah ke stávajícím mezinárodním úmluvám a dalším nástrojům, zejména Haagské úmluvě z roku 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody, vedl k určitým praktickým obtížím souvisejícím s existencí dvou kolizních úprav pro nároky vyplývající z přeshraničních silničních dopravních nehod, jak je podrobněji popsáno v oddíle 1 pracovního dokumentu útvarů Komise.

[8] Viz oddíl 1 bod 1.2.2 pracovního dokumentu útvarů Komise. Otázkou je, zda se pojem „výrobek“ v prvním pododstavci vztahuje také i) na výrobek, který není zcela totožný s dotčeným vadným výrobkem, ale patří do stejné emise nebo série výrobce, a vykazuje proto pouze drobné rozdíly (např. v označení nebo balení), nebo ii) na jakýkoli výrobek stejného typu.

[9] Navzdory neúplnému výčtu práv duševního vlastnictví ve 26. bodě odůvodnění.

[10] Studie o přeshraničním prosazování práv duševního vlastnictví v EU. 2021, s. 57, 58.

[11] Např. uplatnit jako příslušný hraniční určovatel nejužší souvislost s porušením nebo povolit v rozporu se současným čl. 8 odst. 3 nařízení Řím II volbu rozhodného práva.

[12] Podrobnosti viz oddíl 1 pracovního dokumentu útvarů Komise.

3. UPLATŇOVÁNÍ NAŘÍZENÍ ŘÍM II VE VYBRANÝCH OBLASTECH

3.1 Narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy, a strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti

Mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy, byly z oblasti působnosti nařízení Řím II vyloučeny, neboť v rámci legislativních jednání nebylo dosaženo shody ohledně vhodného hraničního určovatele pro tuto oblast deliktů. Delikty související se soukromím vyžadují vyvažování protichůdných základních práv na svobodu projevu a informací na jedné straně a na soukromí a dobrou pověst na straně druhé. Jednotlivé členské státy se liší v tom, jak této rovnováhy dosahují ve svých právních a ústavních systémech. Tyto rozdíly v legislativních přístupech[13] a zásadní úloha, kterou svoboda projevu hraje v demokratických společnostech, patřily mezi rozhodující faktory, které vedly k vyloučení nároků týkajících se ochrany soukromí z oblasti působnosti nařízení Řím II, jelikož nebylo dosaženo shody ohledně vhodného hraničního určovatele.

V důsledku toho se rozhodné právo v těchto případech nadále určuje podle vnitrostátních kolizních norem jednotlivých členských států, přičemž mezi těmito normami existují značné rozdíly. Vzhledem k této mozaice právních norem je obtížné předvídat, jaké právo se použije v případech přeshraničního porušení práv na ochranu soukromí, a tedy jaký bude výsledek sporu.

Zdá se, že kritika týkající se vyloučení této důležité skupiny nároků z působnosti nařízení Řím II je obecně sdílená. Například odborníci a zúčastněné strany dotazované v rámci průzkumu, jehož výsledky byly uvedeny ve studii o ochraně soukromí a studii z roku 2021, obecně považovali současnou situaci za neuspokojivou. Většina členských států se navíc ve svých odpovědích z roku 2023 domnívala, že kolizní normy v této oblasti by měly být lépe harmonizovány. Nezdálo se, že by mezi těmito odpověďmi byly nekompromisní postoje, které by budoucí pokrytí těchto deliktů v nařízení Řím II vylučovaly; některé členské státy však vyjádřily pochybnosti, zda lze nalézt přijatelný jednotný hraniční určovatel, který by dostatečně vyvažoval protichůdná práva a zájmy.

Od přijetí nařízení Řím II bylo předloženo několik návrhů týkajících se vhodného hraničního určovatele. Byly provedeny i další práce týkající se problematiky práva na soukromí a práva na ochranu osobnosti. Patří k nim:

- **Studie Evropského parlamentu o ochraně soukromí z roku 2008 a následná opatření**: Ve studii o ochraně soukromí, podrobně popsané v oddíle 2 pracovního dokumentu útvarů Komise, byl vytvořen přehled pravidel členských států týkajících se ochrany soukromí a byla určena možná řešení obtíží, které se objevují, pokud některé pravidlo v nařízení Řím II chybí. Ukázalo se také, že převážná část respondentů podporuje harmonizaci práva rozhodného pro případy pomluvy.

[13] Zejména legislativní přístup Spojeného království, který v případech pomluvy výrazně zvýhodňuje žalobce, se v té době podstatně lišil od přístupu většiny ostatních členských států. Viz studie o ochraně soukromí.

V návaznosti na zveřejnění studie z roku 2008 přijal v roce 2012 Evropský parlament usnesení, v němž navrhl doplnit nařízení Řím II o kolizní normu týkající se soukromí a osobnostních práv, která by byla založena na kvalifikované zásadě *lex loci damni*[14].

- **Obecné nařízení o ochraně osobních údajů:** Nařízení (EU) 2016/679 (dále jen „nařízení GDPR“), které se od roku 2018 vztahuje na ochranu osobních údajů fyzických osob v EU, harmonizuje v článcích 79 a 82[15] některé aspekty soukromoprávního vymáhání práva na ochranu údajů. Tato ustanovení obsahují hmotněprávní pravidla týkající se práva na účinnou soudní ochranu vůči správcům a zpracovatelům a práva požadovat po správcích a zpracovatelích údajů náhradu utrpěné újmy, která jednotlivcům vznikla v důsledku porušení nařízení o ochraně osobních údajů.

  Pokud bude do nařízení Řím II zahrnuto pravidlo o rozhodném právu týkajícím se práva na soukromí a práva na ochranu osobnosti, bude třeba důkladně zvážit jeho vzájemný vztah s nařízením GDPR. V případě aspektů práva na náhradu škody, které byly jednotně upraveny v nařízení GDPR, by určení práva jednoho, a nikoli jiného členského státu jako rozhodného práva podle nařízení Řím II nemělo praktické důsledky, avšak v případě aspektů tohoto práva, které nebyly upraveny v nařízení GDPR, by tomu tak nebylo[16].

- **Nařízení Brusel Ia a související judikatura**: Pravidla mezinárodní soudní příslušnosti týkající se porušení práva na soukromí a práva na ochranu osobnosti a nároků týkajících se pomluvy jsou upraveny nařízením Brusel Ia. V řadě rozhodnutí o předběžných otázkách v rámci delšího časového období měl SDEU příležitost tato pravidla vyjasnit, zejména pojem místa, kde se škoda v případě pomluvy projeví, a to jak v případě tištěných publikací, tak na internetu[17]. Proto je podle nařízení Brusel Ia možné podat žalobu na náhradu škody za pomluvu v několika zemích podle uvážení žalobce[18].

  V praxi se žalobci vzhledem k možnosti volby soudní příslušnosti i k chybějícímu jednotnému pravidlu pro rozhodné právo v EU často rozhodují pro podání žaloby u soudu s nejpříznivějším rozhodným právem. V některých případech[19], může mít soudní příslušnost s daným sporem spíše okrajovou souvislost. To může vytvořit živnou půdu

[14] Konkrétně by se podle tohoto usnesení mělo použít právo země, v níž došlo k nejpodstatnější části či částem ztráty či škody. Pokud však žalovaná osoba nemohla rozumně předvídat podstatné dopady svého jednání, k nimž dojde v této zemi, použije se právo země, v níž má žalovaný obvyklé bydliště.

[15] Nařízení GDPR se omezuje na zpracování osobních údajů a nevztahuje se na jiná porušení práv na ochranu soukromí.

[16] Například vzhledem k tomu, že nařízení GDPR neobsahuje pravidla pro vyčíslení náhrady škody, je na právním systému každého členského státu, aby tato pravidla stanovil za předpokladu dodržení zásad rovnocennosti a účinnosti. Rozhodné právo členského státu podle nařízení Řím II může mít samozřejmě praktické důsledky i pro nároky týkající se jiných než osobních údajů, které tudíž nejsou upraveny nařízením GDPR, např. nároky založené na zpracování údajů zemřelých osob nebo právnických osob.

[17] Podrobnosti o judikatuře viz s. 113, 114 studie o uplatňování nařízení Brusel Ia z roku 2023.

[18] Kromě obecné soudní příslušnosti podle místa bydliště žalovaného lze v rámci pojmu „místa, kde se škoda projevila“ uplatnit celou škodu u soudu příslušného podle místa, kde má poškozený „středisko zájmů“, i když pouze v souvislosti s pomluvou na internetu, jakož i v každém členském státě, kde je pomlouvačný obsah dostupný, ale pouze s ohledem na škodu způsobenou v tomto členském státě.

[19] Např. věc Gtflix TV. Viz oddíl 4 pracovního dokumentu útvarů Komise.

pro strategie soudní šikany, například v souvislosti se strategickými soudními řízeními proti účasti veřejnosti.

- **Strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti** jsou soudní řízení (typicky nároky týkající se pomluvy nebo ochrany soukromí), která nejsou vedena za účelem skutečného uplatnění nebo výkonu práva, ale jejich hlavním účelem je zabránění účasti veřejnosti, její omezení či sankcionování. Známkami tohoto účelu mohou být například nepřiměřená povaha žalobního nároku, zahájení několika řízení nebo použití procesní taktiky ve zlé víře. Pokud mají strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti přeshraniční rozměr, mohou žalobci podávat žaloby v jurisdikci, kterou považují za příznivou, nebo tam, kde jsou náklady způsobené žalovanému obzvláště vysoké, nebo dokonce ve více jurisdikcích.

  Vzhledem k nárůstu tohoto fenoménu v EU a riziku, které to představuje pro svobodu projevu a svobodné sdělovací prostředky, neboť se tím potlačuje veřejná diskuse, přijala EU v roce 2024 směrnici o strategických soudních řízeních proti účasti veřejnosti s cílem zajistit odpovídající procesní záruky proti takovým zneužívajícím soudním sporům. Během jednání Evropský parlament navrhl do směrnice zahrnout zvláštní kolizní normu, ale nakonec se spolunormotvůrci dohodli, že by zvláštní aspekty pravidel pro rozhodné právo týkající se strategických soudních řízení proti účasti veřejnosti měly být posouzeny v rámci případné budoucí revize nařízení Řím II.

  Nedávný fenomén strategických soudních řízení proti účasti veřejnosti konkrétně podtrhuje, že problémy způsobené možností využít několik jurisdikcí a chybějící kolizní normou v případech pomluvy a porušení ochrany soukromí mohou být zneužity k bránění účasti veřejnosti. Tyto problémy jsou však společné všem případům pomluvy a porušení ochrany soukromí. Pokud by tedy byla do nařízení Řím II doplněna kolizní norma, měla by se případně vztahovat obecně na případy porušení práva na soukromí a práv na ochranu osobnosti bez ohledu na to, zda se jedná o zneužití. Členské státy, s nimiž byl tento aspekt konzultován, se rovněž shodly na tom, že případná norma v nařízení Řím II by měla být obecná[20].

Závěrem lze konstatovat, že se zdá, že existuje zásadní množství argumentů pro zvážení změny nařízení Řím II, která by do jeho oblasti působnosti zahrnula i *mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy*. V souvislosti s touto úvahou je třeba vzájemný vztah s nařízením Brusel Ia a vhodné možnosti odpovídající kolizní normy komplexně posoudit.

[20] Viz oddíl 3 pracovního dokumentu útvarů Komise týkající se dotazníku z roku 2023. Několik členských států uvedlo, že si nejsou vědomy značných obtíží pro oběti strategických soudních řízení proti účasti veřejnosti v přeshraničním kontextu, nebo uvedly, že jednotný přístup EU ke kolizním normám by je nemusel zmírnit. Naproti tomu jeden členský stát výslovně uvedl, že s jednotným rozhodným právem by se výkon práva na obhajobu zjednodušil.

3.2 Umělá inteligence

Budoucí použití nařízení Řím II na případy týkající se mimosmluvních závazkových vztahů souvisejících s používáním umělé inteligence bude ovlivněno vývojem hmotněprávních systémů v reakci na spory související s umělou inteligencí. Vzhledem k tomu, že se před soudy bude dostávat stále více případů týkajících se umělé inteligence a technologického pokroku, budou se muset právní systémy přizpůsobit a vytvořit rámce pro řešení výzev, které umělá inteligence představuje. To může zahrnovat určení odpovědnosti, stanovení norem péče a vymezení právní odpovědnosti v souvislosti s umělou inteligencí. Pokračující vývoj technologií a právního prostředí, pokud jde o hmotněprávní pravidla upravující používání umělé inteligence, bude v budoucnu utvářet otázky týkající se použití nařízení Řím II na případy související s umělou inteligencí[21].

Vzhledem k tomu, že přístupy k řešení složitostí spojených s rozšiřujícím se využíváním umělé inteligence se teprve rodí, je však obtížné posoudit, zda a do jaké míry mohou být v nařízení Řím II zapotřebí zvláštní pravidla. Většina členských států se ve svých příspěvcích shodla na tom, že praktické zkušenosti s problémy s volbou práva v případech týkajících se použití umělé inteligence jsou malé, a pokud byly potenciální problémy zmíněny, nebyly konkretizovány. Bylo poukázáno na to, že by bylo předčasné hledat řešení problémů, aniž by se vyčkalo, jaké problémy to mohou být, a byla formulována otázka, zda by se vůbec mělo uvažovat o zvláštních pravidlech pro odpovědnost za umělou inteligenci, protože nařízení Řím II je záměrně technologicky neutrální.

Tento obecně obezřetný přístup byl dodržen i v případě studie z roku 2021, která poukázala na nedostatek praktických příkladů v této oblasti a na skutečnost, že právní systémy dosud nevymezily svůj přístup k uplatnění hmotné odpovědnosti, zejména k otázce, zda by měl být primárně odpovědný výrobce, nebo uživatel systému umělé inteligence.

Na základě těchto skutečností lze dospět k závěru, že s výhradou další analýzy možná ještě nenastal čas pro případné změny nařízení Řím II, které by zavedly pravidla specifická pro umělou inteligenci.

3.3 Delikty na finančním trhu a odpovědnost za prospekt

Použití nařízení Řím II na delikty na finančním trhu a odpovědnost za prospekt je často diskutována, zejména v rámci akademické obce. Kontroverzně se diskutovalo zvláště o tom, jak na případy mimosmluvních závazkových vztahů, které vyplývají z deliktů na finančním trhu, použít článek 4. Někteří autoři tvrdí, že obecné pravidlo zavedené v článku v 4 nařízení Řím II je nevhodné pro **případy deliktů na finančním trhu, včetně případů odpovědnosti za prospekt**, protože vzniklá škoda je pouze čistě hospodářská, a její lokalizace podle práva země, kde škoda vznikla (zásada *lex loci damni*), je tudíž komplikovaná. V závislosti na výkladu čl. 4 odst. 1, v situacích, kdy se dotčení investoři nebo jejich účty nacházejí v různých zemích,

[21] Viz návrh směrnice o přizpůsobení pravidel mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti umělé inteligenci (směrnice o odpovědnosti za umělou inteligenci) předložený Komisí (COM(2022) 496 final). Návrh neobsahuje kolizní normy, a přestože harmonizace snižuje rozdíly ve výsledku, který by mohl vzniknout v důsledku použití vnitrostátního práva jednoho či druhého členského státu, zabývá se pouze velmi specifickými prvky souvisejícími s poskytováním důkazů a důkazním břemenem, a i v rámci svého omezeného rozsahu představuje minimální harmonizaci, takže rozdíly zůstanou zachovány.

mohou navíc být emitenti cenných papírů (nebo jiné odpovědné osoby) žalováni podle různých právních režimů za jediný skutek, jako je například uvedení nesprávných údajů v prospektu.

Otázka, jak lokalizovat čistě finanční ztrátu podle nařízení Řím II, se neomezuje pouze na případy deliktů na finančním trhu[22], ale většinou se v této souvislosti objevuje. V souvislosti s určováním příslušnosti podle nařízení Brusel Ia bylo SDEU předloženo několik žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce týkajících se lokalizace finanční ztráty, ale jednoznačná judikatura k této otázce zatím nevznikla[23]. Přenesení těchto rozhodnutí do souvislosti s nařízením Řím II by mohlo způsobit nežádoucí důsledky, včetně roztříštěnosti práva rozhodného pro případy jediných deliktů na finančním trhu[24]. Roztříštěnost rozhodného práva by rovněž ztížila podávání kolektivních žalob investorů a vedla by k možným neodůvodněným rozdílům v úrovni ochrany mezi investory. Rovněž může být obtížné předvídat právo předem, protože transakce s finančními nástroji se obvykle uskutečňují na sekundárních trzích nebo je obvyklé bydliště investora či místo sídla banky, která vede účet, emitentovi (nebo zprostředkovateli) většinou neznámé.

Byly navrženy různé možnosti vhodného řešení. Někteří členové akademické obce například navrhovali, aby byl článek 4 (opětovně) vyložen prostřednictvím judikatury na základě nezměněného znění, aby se vyřešila nejistota týkající se místa vzniku škody. Zejména se často tvrdí, že toto místo by mělo odpovídat příslušnému dotčenému finančnímu trhu. Mezi další návrhy patřilo např. to, že by se použila úniková doložka v čl. 4 odst. 3, což by vedlo k jedinému rozhodnému právu pro celý spor, např. právu země, kde jsou cenné papíry kótovány nebo přijaty k obchodování.

S cílem řešit tyto problémy komplexně bylo jako alternativa navrženo změnit nařízení Řím II tak, aby byla stanovena zvláštní kolizní norma týkající se mimosmluvních závazkových vztahů, které vyplývají z deliktů na finančním trhu, včetně odpovědnosti za prospekt[25]. Toto pravidlo by mohlo tyto závazkové vztahy podřídit **právu země, kde se nachází příslušný trh (kde byl dotčený finanční nástroj přijat k obchodování)**. Je však otázkou, zda by takové pravidlo fungovalo ve všech případech, včetně nekótovaných finančních nástrojů (mimoburzovní prodej). Ačkoli se zdá, že většina akademické obce dává přednost zavedení kolizní normy soustředěné kolem příslušného regulovaného trhu, existují i jiné návrhy[26].

Členské státy, podobně jako to uvádí studie z roku 2021[27], oznámily, že případy týkající se přeshraničních deliktů na finančním trhu a odpovědnosti za prospekty se nevyskytují často, a

[22] Viz např. projednávaná věc Wunner, v níž je SDEU požádán, aby určil „místo vzniku škody“ v případě deliktní náhrady škody za herní ztráty.
[23] SDEU např. ve věci Kolassa rozhodl, že škoda vyplývající z nesprávných informací v prospektu vzniká v místě bydliště investora, pokud se toto místo shoduje s místem sídla banky, která účet investora vede. Naproti tomu ve svém posledním rozhodnutí ve věci VEB v. BP zaujal SDEU přísnější stanovisko, že místem vzniku škody není členský stát, v němž má sídlo banka nebo investiční podnik, u nichž je účet veden, pokud tento podnik nepodléhá v tomto členském státě zákonné oznamovací povinnosti.
[24] To by platilo zejména v případě, kdy by byla dodržena judikatura, která finanční škodu lokalizuje do země, kde je veden účet investora.
[25] Viz např. usnesení Německé rady pro mezinárodní právo soukromé ze dne 31. března 2012, IPRax 2012/5, s. 471, v němž se navrhuje zavedení zvláštní kolizní normy pro finanční delikty založené na právu země, kde se s dotčeným finančním nástrojem obchoduje. Kromě navrhované změny v bodech odůvodnění se zavádí také úniková doložka a doložka pro nástroje obchodované ve více než jednom obchodním systému. Viz také studie z roku 2021, s. 34.
[26] Příklady viz studie z roku 2021, s. 33, 239.
[27] S. 396.

související problémy s uplatňováním nařízení Řím II jsou tak omezené. Na druhou stranu tři členské státy uvedly, že použití nařízení Řím II na tuto oblast deliktů je v praxi obtížné, a navrhly, aby se v této oblasti zvážila zvláštní kolizní norma. Bylo doporučeno uplatňovat právo země, na jejímž trhu jsou cenné papíry kótovány, nebo země, kde má emitent sídlo.

Ačkoli se tímto problémem zabývá zejména akademická obec, rozhodnutí SDEU o předběžné otázce v souvislosti s určením příslušnosti v případě deliktů na finančním trhu a odpovědnosti za prospekt ukazují, že lokalizace finanční ztráty se stává relevantní otázkou i mezi odborníky z praxe. Z toho vyplývá, že by mělo být podrobněji prozkoumáno, jak řešit případy, kdy je škoda čistě hospodářská, a to buď případně zahrnutím zvláštní kolizní normy do nařízení Řím II, která by se zabývala delikty na finančním trhu a odpovědností za prospekt, anebo ponecháním na výkladu soudů.

3.4 Kolektivní vymáhání nápravy a případy zahrnující více stran

Případy vyskytující se ve více státech najednou a zahrnující odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, jednání z nekalé soutěže a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž, odpovědnost za prospekt, nehody více vozidel nebo případy hromadného poškození spotřebitelů představují některé z příkladů, kdy může skupina poškozených utrpět škodu v důsledku stejného jednání. V těchto situacích, kdy je v rámci kolektivní žaloby požadována náhrada škody pro všechny členy poškozené skupiny, je třeba škodu zjistit samostatně a odděleně pro každý nárok a každou oběť. V případech kolektivního vymáhání nápravy proto může být soud, u něhož byla podána žaloba, nucen použít několik hmotněprávních předpisů na nároky různých žalobců skupiny. Tak tomu může být zejména v souvislosti se zástupnými žalobami na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů podanými podle relativně nedávno přijaté směrnice (EU) 2020/1828[28], pokud mají zastupovaní spotřebitelé bydliště ve více než jedné zemi. Použití několika hmotněprávních předpisů zpravidla komplikuje posouzení případu, zvyšuje náklady a délku soudního řízení a může mít oslabující účinek na strategie soudních sporů spotřebitelských hnutí. Na druhou stranu může alternativa, tj. podřízení nároků různým rozhodným právům v závislosti na tom, zda jsou nároky uplatňovány samostatně nebo společně v rámci kolektivního vymáhání nápravy, ovlivnit předvídatelnost pravidel rozhodného práva, a tedy i právní jistotu.

V otázce, zda je nařízení Řím II dobře uzpůsobeno k řešení kolektivního vymáhání nápravy, které může zahrnovat velký počet potenciálně použitelných právních předpisů, se názory členských států v dotazníku z roku 2023 lišily. Zatímco většina se k tomu nevyjádřila nebo považovala současný stav za uspokojivý[29], některé členské státy poukazovaly na možné problémy nebo zastávaly názor, že řešení spočívá v rozdělení žaloby na části podle příslušného rozhodného práva.

Přestože v této fázi nelze dospět k závěru, zda by mohlo existovat jiné řešení než podle současného stavu, které by usnadnilo kolektivní vymáhání nápravy a zároveň zajistilo právní jistotu ohledně rozhodného práva bez ohledu na zvolený postup pro uplatnění nároku na

[28] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů (Úř. věst. L 409, 4.12.2020, s. 1).

[29] Jeden členský stát uvedl, že použití čl. 4 odst. 3 by za normálních okolností poskytlo řešení.

náhradu škody, měla by být tomuto posouzení věnována další pozornost v souvislosti s případnou revizí nařízení Řím II.

4. ZÁVĚR

Při hodnocení praktických zkušeností za patnáct let od vstupu nařízení Řím II v platnost na základě názorů shromážděných od členských států a zúčastněných stran, jakož i na základě hodnocení těchto zkušeností v různých studiích lze dospět k závěru, že nařízení obecně funguje dobře a je vhodné pro daný účel. Právní jistota ohledně výkladu nařízení byla dále posílena vydáním rozsudků SDEU[30] a vnitrostátní judikaturou.

Zjištění v této zprávě však odhalují několik problémů, které si zaslouží další hloubkovou analýzu s cílem posoudit, zda jsou žádoucí cílené legislativní úpravy nařízení Řím II a jaké jsou možnosti k jejich účinnému řešení. Mezi tyto problémy patří zejména následující:

- přehodnocení vyloučení práva na soukromí a práva na ochranu osobnosti, včetně pomluvy, z působnosti nařízení Řím II,
- použití nařízení Řím II v případech, kdy škoda vznikla současně v mnoha jurisdikcích, což vede k možnému použití více vnitrostátních právních předpisů na mimosmluvní závazkový vztah (např. případy kolektivního vymáhání nápravy a deliktů spáchaných online, včetně online porušování práv duševního vlastnictví, zejména autorských práv),
- delikty způsobující čistě hospodářské ztráty, včetně deliktů na finančním trhu a odpovědnosti za prospekt.

Na tomto základě provede Komise další analýzu s cílem posoudit, zda je nutná legislativní změna, a aby mohla zvážit a případně připravit návrh na změnu nebo přepracování nařízení v souladu s pravidly pro zlepšování právní úpravy. V této souvislosti lze také provést další analýzu s cílem posoudit výhody dalších možných úprav nebo případná upřesnění znění v oblastech, kde stávající pravidla plně vyhovují, což by usnadnilo jejich uplatňování.

[30] Viz oddíl 4 pracovního dokumentu útvarů Komise týkající se judikatury.